

Grundläggande granskning 1/2024

Granskning av redovisat resultat i delårsrapport per augusti 2024

November 2024
Malin Hedlund, Ingrid Lindberg,
Petra Segerbrant
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 15-2024

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Bedömning av det ekonomiska resultatet	3
Bedömning av resultatet för verksamhetsmålen	3
Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning	3
Våra rekommendationer	4
2. Bakgrund till granskningen	5
Iakttagelser i granskningen av delårsrapport 2023	5
Regionstyrelsens yttrande över 2023 års granskning	6
3. Granskningens genomförande	6
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	7
Metod	7
4. Granskningens resultat	7
Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet	7
Regionstyrelsens bedömning av resultat för verksamhet	11
Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning	13
5. Uppföljning av rekommendationer år 2023	15
6. Svar på revisionsfrågor	16
Rekommendationer	16

1. Sammanfattande analys

Bedömning av det ekonomiska resultatet

På grund av kraftigt ökade pensionskostnader budgeterade fullmäktige ett underskott med 437 miljoner kronor för år 2024, med hänvisning till synnerliga skäl. Regionstyrelsens bedömning i delårsrapporten är att regionen får ett underskott vid årets slut på 700 miljoner kronor. Enligt styrelsen var den främsta orsaken till underskottet den höga kostnadsutvecklingen. För styrelsen och nämnderna bedömer styrelsen att underskottet kommer att uppgå till 754 miljoner kronor vid årets slut.

Regionstyrelsen bedömer att balanskravsresultatet för år 2024 kommer att bli negativt med 1 210 miljoner kronor. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom tre år. Regionen har ett negativt balanskravsresultat på 239 miljoner från år 2023 att återställa senast år 2026. Även om prognoser för år 2025 visar på ett förbättrat ekonomiskt läge så kommer den högre kostnadsnivån i verksamheten att finnas kvar, samtidigt som underskott ska återställas. Regionstyrelsen bedömer själv att behoven av åtgärder är stora. Vi håller med om den bedömningen. Även för att återställa underskotten på längre sikt kommer det att krävas krafttag. Vi kommer noga att följa styrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens långsiktiga arbete med att uppnå god ekonomisk hushållning. Det är viktigt att styrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta det ekonomiska läget. Vi saknar en tydlig styrning för att uppnå en ekonomi i balans.

Positivt är att delårsbokslutet är upprättat i enlighet med gällande regler och ger en rättvisande bild av regionens resultat och ekonomiska ställning.

Bedömning av resultatet för verksamhetsmålen

Regionstyrelsen bedömer att två av fullmäktiges sju verksamhetsmål kommer att vara helt uppfyllda vid årets slut; *tillgänglig vård med god kvalitet och kontinuitet* samt *stärkt forskning, utbildning och innovation*. Styrelsen bedömer att fyra verksamhetsmål kommer vara delvis uppfyllda. Ett mål har styrelsen inte gjort någon bedömning av. Granskningen visar att brister i styrelsens underlag försvårar möjligheten att avgöra om styrelsens bedömningar är rimliga. Det finns en risk att styrelsen varit för optimistisk i sin bedömning av resultaten. Vi instämmer inte med styrelsen att målet om tillgänglig vård kommer att vara uppfyllt vid årets slut. Vi är tveksamma till att styrelsen följt upp fullmäktiges intentioner med målet. Vi anser att regionen har svaga resultat för verksamhetsmålen.

Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning

Styrelsen bedömer att regionen inte har god ekonomisk hushållning. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen och verksamhetsmålen samt att regionen redovisar ett negativt ekonomiskt resultat och att balanskravsresultatet är negativt gör vi samma bedömning. Resultaten är inte förenliga med god ekonomisk hushållning.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten av varför genomförda åtgärder för ekonomi i balans inte varit tillräckliga. Av analysen bör det framgå vilka konkreta åtgärder som krävs för att uppnå faktiska effekter på det ekonomiska resultatet.
- Säkerställ att det finns tillräckliga underlag för att bedöma resultaten för verksamhetsmålen vid årets slut samt att underlagen har tillräcklig kvalitet.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av verksamhetsmålen. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund till granskningen

Regionfullmäktige ska enligt kommunallagen behandla minst en delårsrapport under räkenskapsåret. Delårsrapporten är ett viktigt styrdokument för fullmäktige för att följa upp målen för ekonomi och verksamhet. Syftet med uppföljningen är att ge fullmäktige möjlighet att bedöma det ekonomiska läget och upprätthålla god ekonomisk hushållning.

I juni 2023 beslutade fullmäktige om förändringar i planerings- och uppföljningsprocessen som bland annat innebär att delårsrapporten per april ersatts med en förenklad delårsrapport med fokus på ekonomin. Delårsrapporten per augusti 2024 är regionstyrelsens första fullständiga delårsrapport till fullmäktige för året. I delårsrapporten ska regionstyrelsen ge en samlad redovisning till fullmäktige för ekonomi och verksamhet. Styrelsen ska också lämna en prognos om fullmäktiges mål kommer att uppnås vid årets slut. Delårsrapporten kan vara översiktlig, men ska ge fullmäktige rimliga förutsättningar att bedöma resultatet för ekonomi och verksamhet under året.

Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i delårsrapporten är förenliga med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning ska lämnas till fullmäktige inför behandlingen av delårsrapporten. Denna granskning är underlag till revisorernas skriftliga bedömning.

lakttagelser i granskningen av delårsrapport 2023

År 2023 budgeterade fullmäktige ett underskott med 324 miljoner kronor, med hänvisning till synnerliga skäl. Regionstyrelsen bedömde att vid årets slut skulle underskottet vara 487 miljoner kronor. De främsta orsakerna till underskottet var att verksamheternas resultat försämrats och att pensionskostnaderna ökat jämfört med föregående år.

Granskningen visade att regionstyrelsens uppföljning av fullmäktiges verksamhetsmål i delårsrapporten hade stora brister. Det var därför inte möjligt att bedöma om målen skulle vara uppfyllda vid årets slut. Revisorerna instämde i regionstyrelsens bedömning att regionen inte skulle uppnå god ekonomisk hushållning.

Rekommendationer

År 2023 lämnade revisorerna följande rekommendationer till regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Av delårsrapporten behöver det tydligare framgå hur styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut. Se till att det finns underlag som är mätbara och resultat som är möjliga att utvärdera.
- Säkerställ tillräcklig insyn och kontroll över kapitalförvaltningen. Se till att risker inte tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda.

Regionstyrelsens yttrande över 2023 års granskning

I februari 2024 yttrade sig regionstyrelsen över granskningen av delårsrapporten. Styrelsen instämde i huvudsak i revisorernas iakttagelser. Styrelsen angav bland annat följande:

- Under år 2023 hade en ny planeringsprocess implementerats. Under år 2024 skulle arbetet med att utveckla planeringsprocessen fortsätta. Under året skulle också budgetprocessen ses över för att kunna implementeras i budgeten för år 2025.
- Ny månadsuppföljning skulle tas fram med fokus på kvalitetsuppföljning av grunduppdraget. Bland annat skulle indikatorer tas fram.
- Stödet till verksamheterna skulle utvecklas för att förbättra beredningen och styrningen av åtgärder.
- Uppföljningen av verksamhetsmålen skulle utvecklas. Exempelvis skulle bedömningen av delmålen i förhållande till indikatorerna förtydligas.

3. Granskningens genomförande

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras samlade bedömning av om resultaten i delårsrapporten är förenliga med fullmäktiges mål. För detta har följande revisionsfrågor besvarats i granskningen:

- Är de redovisade resultaten i delårsrapporten förenliga med fullmäktiges mål?
- Kommer balanskravet efterlevas vid årets slut?
- Utgör delårsrapporten ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål?
- Har styrelsen säkerställt att förvaltningsberättelsen i delårsrapporten följer krav utifrån lagstiftning och normering?
- Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

PwC har på uppdrag av revisorerna granskat om räkenskaperna är rättvisande och om delårsbokslutet är upprättat i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed. PwC har lämnat ett särskilt yttrande om sin granskning av delårsrapporten (REV 15-2024). Enligt yttrandet är delårsrapporten i allt väsentligt upprättad i enlighet med LKBR.

Revisionskriterier

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 16 § samt 12 kap. 2 §
- Lag om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) 13 kap. 1–2 §§, 11 kap 11 §
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation *R17, delårsrapport*

Metod

Granskningen är översiktlig och genomförd av sakkunniga på revisionskontoret. Malin Hedlund har varit projektledare och Ingrid Lindberg samt Petra Segerbrant projektmedarbetare. Granskningen består av en översiktlig dokumentanalys av regionstyrelsens delårsrapport per augusti 2024 till regionfullmäktige. Vi har också översiktligt granskat styrelsens egna och övriga nämnders delårsrapporter per augusti.

Rapporten är kvalitetssäkrad

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av tillförordnad revisionsdirektör, Regiondirektör, hälso- och sjukvårdsdirektör, regional utvecklingsdirektör, ekonomidirektör, redovisningschef samt enhetschef och strateger vid ekonomi- och ledningsstaberna har getts möjlighet att kvalitetssäkra rapporten.

4. Granskningens resultat

I avsnitten nedan redogör vi för resultatet för vår granskning av delårsrapporten per augusti 2024.

Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet

Styrelsen bedömer att det kommer att bli ett underskott med 700 miljoner

Regionfullmäktige budgeterade ett underskott med 437 miljoner kronor för år 2024, med hänvisning till synnerliga skäl. För år 2023 budgeterade fullmäktige ett underskott på 324 miljoner. Motiveringen var i båda fallen att regionens pensionskostnader hade ökat kraftigt på grund av den höga inflationen. Fullmäktige menade att de ökade kostnaderna var av tillfällig karaktär och att det skulle innebära negativa konsekvenser för verksamheten att få en tillfälligt minskad budget. Från år 2025 bedömer fullmäktige att pensionskostnaderna kommer att minska och återgå till mer normala nivåer. I granskningen av årsredovisning 2023 kritiserade revisorerna regionstyrelsens beredning av regionplanen. Revisorerna bedömde att det var tveksamt om inflationens påverkan på pensionerna utgjorde ett synnerligt skäl (Gr 10/2023).

I delårsrapporten per augusti 2024 bedömer styrelsen att det kommer att bli ett underskott vid årets slut på 700 miljoner kronor. Det är 263 miljoner kronor sämre än det budgeterade underskottet på 437 miljoner. För perioden januari – augusti 2024 var underskottet 100 miljoner kronor, vilket var en negativ avvikelse på 24 miljoner mot budgeten.

Tabellen nedan visar ekonomiskt resultat per augusti 2024 och prognosen för helår 2024.

Region Västerbotten Miljoner kronor	Augusti 2024		Helår 2024		
	Ack utfall 2408	Ack avvi- kelse 2408	Budget 2024	Prognos utfall 2024	Prognos avvikelse 2024
Regionstyrelsen	-2 515	-52	-3 786	-3 890	-104
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-4 687	-578	-6 392	-7 212	-650
Regionala utvecklingsnämnden	-295	-12	-427	-427	0
Folkhögskolestyrelsen	-8	1	-14	-15	-0,4
Patientnämnden	-4	0	-7	-7	0
Revisionen	-4	1	-9	-8	0,5
Verksamhetens nettokostnader	-7 513	-639	-10 634	-11 558	-754
Skatteintäkter	5 333	-30	8 045	8 012	-33
Generella statsbidrag	2 024	203	2 732	3 047	145
Verksamhetens resultat	-156	-467	143	-499	-642
Finansiella likvidströmmar	-488	13	-750	-744	6
Finansiella värderingar	543	430	170	543	373
Finansnetto	56	443	-580	-200	380
Totalt Region Västerbotten	-100	-24	-437	-700	-263

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från Delårsrapport per augusti 2024, Region Västerbotten

Styrelsen förklarade underskottet med att nettokostnaderna (verksamhetens samlade intäkter och kostnader) hade ökat med 7 procent jämfört med motsvarande period år 2023 och redovisade ett underskott på 639 miljoner kronor. En viktig förklaring till underskottet var att personalkostnaderna hade ökat med 6,5 procent och hade underskott på 425 miljoner kronor. Personalkostnaderna hade påverkats negativt av bemanningssituationen, konflikt och strejk vilket inneburit kortsiktiga dyra lösningar inom hälso- och sjukvården. Regionens pensionskostnader hade en kostnadsökning på 13 procent jämfört med augusti 2023 och en negativ budgetavvikelse på 57 miljoner kronor. Underskottet vägdes till viss del upp av värdeökningar på regionens placeringar och en ökning av skatter och generella statsbidrag jämfört med budget.

Med verksamhetens resultat menas skatteintäkter och generella statsbidrag minus verksamhetens nettokostnader. Verksamhetens resultat hade ett underskott på 156 miljoner kronor per augusti. Det var en negativ budgetavvikelse på 467 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle verksamhetens resultat vara positivt med 311 miljoner kronor. Skatter och generella statsbidrag hade ökat med 473 miljoner jämfört med augusti 2023 samtidigt som verksamhetens kostnader hade ökat med 494 miljoner under samma period.

Resultatet av de finansiella posterna var ett överskott på 56 miljoner kronor. Förklaringen var att regionens placeringar hade ökat mer i värde än budgeterat. De finansiella intäkterna uppgick till 571 miljoner kronor och bestod till största delen avorealiserade vinster från regionens placeringar. De finansiella kostnaderna uppgick till 515 miljoner kronor, varav värdesäkring av pensionskostnaderna utgjorde 470 miljoner kronor. Överskottet innebar en positiv budgetavvikelse på 443 miljoner kronor. Fullmäktige hade budgeterat med ett underskott på 387 miljoner kronor på grund av inflationens påverkan på pensionerna.

Nämnderna hade fortsatt hög kostnadsutveckling

Verksamheternas nettokostnad, det vill säga intäkter och kostnader samlat, hade för perioden januari till augusti 2024 ökat med 494 miljoner kronor jämfört med samma period år 2023. Det är en ökning med 7,0 procent. För helår 2023 var kostnadsökningen 16 procent. Verksamheternas kostnader hade ökat med 609 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning på 6,6 procent. Styrelsen uppgav att kostnadsökningarna till viss del berodde på inflation. Verksamheternas intäkter hade ökat med 114 miljoner kronor vilket motsvarar 5,2 procent. Intäktsökningen berodde främst på högre patientintäkter och intäkter från såld vård.

Styrelsen och nämnderna redovisade ett underskott mot budget på 639 miljoner kronor per augusti, varav hälso- och sjukvårdsnämnden stod för 578 miljoner kronor. Den största avvikelsen fanns inom personalkostnader som hade ett underskott på 425 miljoner kronor. Det motsvarar en ökning på 6,5 procent jämfört med år 2023. I delårsrapporten bedömer styrelsen att verksamheterna kommer att ha ett underskott vid slutet av år 2024 på 754 miljoner kronor.

I tabellen sammanfattar vi styrelsens redogörelse för nämndernas ekonomi per augusti 2024.

Nämnd	Budget- avvikelse	Styrelsens sammanfattning
Regionstyrelsen	-52	<ul style="list-style-type: none">- Område digitalisering och service hade underskott med 53 miljoner, främst kopplat till Cosmic. Driftstarten för Cosmic hade också senarelagts.- Pensionskostnaderna var högre än budget.- Beställare tandvård och primärvård hade överskott.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-578	<ul style="list-style-type: none">- Personalkostnader hade underskott med 359 miljoner kronor. Bemanningssituationen, konflikt och strejk hade påverkat.- Förändrad produktion med reducerade vårdplatser hade resulterat i ökad kostnad för utomlänsvård.- Patientintäkter och tandvårdsintäkter hade underskott med 57 miljoner kronor. Vårdintäkter hade överskott med 36 miljoner kronor.
Regionala utvecklingsnämnden	-12	<ul style="list-style-type: none">- Kollektivtrafiken hade underskott med 21 miljoner kronor. Prognosen för helåret hade dock förbättrats.- Nämndens övriga basenheter hade överskott.
Övriga nämnder	+2	<ul style="list-style-type: none">- Folkhögskolestyrelsen +1 miljoner kronor- Patientnämnden 0 miljon kronor.- Revisionen +1 miljoner kronor.

Källa: Delårsrapport per augusti 2024, Region Västerbotten

Styrelsens prognos visar på ett betydande negativt balanskravsresultat

Styrelsen bedömer i delårsrapporten att balanskravsresultatet, det vill säga resultatet rensat för orealiserade vinster och förluster i värdepapper, kommer vara negativt och uppgå till 1 210 miljoner kronor vid årets slut. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom tre år, det vill säga senast år 2027. Regionen har ett ackumulerat negativt balanskravsresultat på 239 miljoner från år 2023 att återställa senast år 2026.

Redovisningen av vidtagna åtgärder är översiktlig

I samband med delårsrapporten per april 2024 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden och regionstyrelsen att uppmärksamma fullmäktige på att nämnderna inte skulle klara sina uppdrag inom budgeten. Även i samband med delårsrapporten per augusti beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen att skriva till fullmäktige. I samband med godkännande av delårsrapporten per april 2024 uppgav fullmäktige att regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden behövde göra prioriteringar och genomföra ett omställningsarbete.

Styrelsens redovisning i delårsrapporten per augusti av vidtagna åtgärder är översiktlig. Styrelsen uppger att även om ekonomin för regionen ser ljusare ut år 2025 och framåt kommer behoven av åtgärder vara stora samtidigt som den höga investeringstakten behöver ses över.

Enligt styrelsens delårsrapport var de åtgärdsplaner hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter tagit fram för år 2024 inte tillräckliga. Enligt redovisningen hade nämnden lämnat ett uppdrag till verksamheterna att ta fram ytterligare åtgärder som även kunde inkludera utbudsbegränsningar. Varken omfattning eller effekt av nämndens åtgärder framgick av delårsrapporten.

Styrelsen uppger i delårsrapporten att fullmäktigeuppdraget om att minska administrativa tjänster motsvarande 100 miljoner kronor till och med juni 2024 var helt genomfört i hälso- och sjukvårdsförvaltningen och regionala utvecklingsförvaltningen. I regionstyrelsens förvaltning förväntades uppdraget vara helt slutfört under tredje kvartalet 2024. Styrelsen bedömer dock att den ekonomiska effekten inte kommer nås fullt ut under år 2024 då många anställningar avslutas under året och inte får full årseffekt. Den bedömda ekonomiska effekten för år 2024 framgår inte av redovisningen.

Fullmäktige har gett ett uppdrag till alla nämnder och styrelser att minska resekostnaderna med 15 procent jämfört med år 2023. Av delårsrapporten framgår att resekostnaderna hade minskat med 0,4 miljoner kronor i regionen vilket motsvarade 0,9 procent. Hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter hade ökade kostnader medan regionstyrelsens och regionala utvecklingsnämndens förvaltningar hade minskade kostnader.

Vår kommentar

Liksom övriga regioner räknar Region Västerbotten för andra året i rad med ett negativt resultat. Den enskilt viktigaste förklaringen är höga pensionskostnader som beror på inflationen. Prognoser för år 2025 visar på ett förbättrat ekonomiskt läge. Viktigt att komma ihåg är att den höga kostnadsnivån från tidigare år kommer att finnas kvar liksom att regionens behov av investeringar är höga. Underskott från tidigare år ska också återställas.

Det ekonomiska läget ställer krav på att regionstyrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta de ekonomiska utmaningarna. Fullmäktige bedömde i samband med delårsrapporten per april att styrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden behövde göra prioriteringar och genomföra ett omställningsarbete. Styrelsen bedömer själv i delårsrapporten per augusti att behoven av åtgärder är stora. Utifrån redovisningen i delårsrapporten är det dock svårt att bedöma vilka åtgärder hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen och regionala

utvecklingsnämnden vidtagit eller planerar att vidta. Det är också svårt att få en uppfattning om vilka åtgärder som krävs för en ekonomi i balans kommande år.

Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden skrev till fullmäktige redan i april och förklarade att de inte klarade av att genomföra sina uppdrag inom budget. Det är inte hållbart att regionstyrelsen och nämnderna år efter år bereder budgetar som nämnderna bedömer inte är möjliga att klara.

I sin helårsprognos i delårsrapporten bedömer styrelsen att det lagstadgade balanskravet inte kommer att uppfyllas. Vi gör ingen annan bedömning. Styrelsen behöver ta fram en plan för hur reglering av det negativa balanskravsresultatet ska genomföras.

Regionstyrelsens bedömning av resultat för verksamhet

Regionfullmäktige beslutade om 7 mål för verksamheterna i regionplanen för år 2024. Målen är nya för perioden 2024–2027. I delårsrapporten per augusti skriver regionstyrelsen att den samlade bedömningen av fullmäktiges mål är blandad. Samtidigt som verksamheterna redovisar flera positiva resultat under perioden, påpekar styrelsen att det finns stora utmaningar. Styrelsen bedömer att två av fullmäktiges mål kommer vara uppfyllda vid årets slut och fyra mål kommer vara delvis uppfyllda. Ett mål har styrelsen inte gjort någon bedömning av.

I tabellen redovisar vi styrelsens bedömningar av resultaten för verksamheterna.

Regionfullmäktiges mål	Styrelsens bedömning vid årets slut
1. Trygga uppväxtvillkor	● Målet uppfylls delvis
2. Goda levnadsvanor	● Målet uppfylls delvis
3. Ett attraktivt och hållbart Västerbotten	● Målet uppfylls delvis
4. Tillgänglig vård med god kvalitet och kontinuitet	● Målet uppfylls
5. Goda arbetsplatser och attraktiva arbetsgivare	-
6. En hållbar miljö- och klimatregion	● Målet uppfylls delvis
7. Stärkt forskning, utbildning och innovation	● Målet uppfylls

Källa: Delårsrapport per augusti 2024, Region Västerbotten

Styrelsens uppföljning av verksamhetsmålen

Regionstyrelsens bedömningar av fullmäktiges verksamhetsmål utgår från styrelsens och nämndernas egna bedömningar i sina respektive delårsrapporter. För varje verksamhetsmål har styrelsen redovisat hur många delmål och indikatorer som styrelsen och nämnderna följt upp samt styrelsens och nämndernas bedömningar av delmålen vid årets slut och indikatorernas resultat per augusti. Exempelvis redovisade styrelsen för målet om trygga uppväxtvillkor:

Mål 1. Trygga uppväxtvillkor

- ◆ Den samlade bilden är att målet delvis kommer uppfyllas, med goda chanser att det helt kommer uppfyllas.
- Nämnderna har tillsammans antagit sju delmål mot mål 1. För tre av delmålen görs en bedömning per augusti, där prognosen är ett delmål kommer uppfyllas och två delvis uppfyllas.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit 13 indikatorer. För sju av dessa görs en bedömning per augusti där fyra målvärden uppnås, ett som delvis uppnås och två som inte uppnås.

Våra iakttagelser när vi granskat styrelsens uppföljning och redovisning i delårsrapporten är bland annat:

- Styrelsen förklarar inte i delårsrapporten hur den har bedömt fullmäktiges mål. Det finns ingen vägledning för när ett mål bedöms som uppfyllt, delvis uppfyllt eller inte uppfyllt. Det står endast att bedömningen utgår från nämndernas bedömningar. Vi har stämt av uppföljningen med en strateg inom regionstyrelsens förvaltning och fått förklarat för oss att bedömningen utgår från nämndernas delmål och indikatorer. Strategen berättar också att tjänstepersonerna viktar de större nämndernas resultat mot de mindre nämndernas.
- Fullmäktige har i regionplanen redogjort för förväntat utfall inom varje mål. I delårsrapporten är det otydligt på vilket sätt styrelsen säkerställt att den följer upp fullmäktiges intentioner med målen. Exempelvis framgår det av regionplanen att fullmäktige för målet om tillgänglig vård bland annat förväntat sig att regionen ska uppfylla vårdgarantin. Styrelsen bedömer i delårsrapporten att målet kommer att uppfyllas. Ingen av de delmål som styrelsen och nämnderna beslutat om och som styrelsen utgått från i sin bedömning av fullmäktiges mål mäter dock vårdgarantin.
- Styrelsen redovisar inte i vilken grad styrelsen och de övriga nämnderna enskilt uppfyller eller inte uppfyller fullmäktiges mål. För att få en uppfattning om exempelvis hälso- och sjukvårdsnämndens eller regionala utvecklingsnämndens resultat behöver en ledamot i fullmäktige läsa nämndernas egna delårsrapporter. Det innebär också att den samlade delårsrapporten inte redogör för vilka nämnder som exempelvis följt upp målet om trygga uppväxtvillkor.

Styrelsens underlag för att bedöma verksamhetsmålen

För att bedöma om styrelsen har tillräckliga underlag för att kunna bedöma fullmäktiges mål, har vi även granskat styrelsens och nämndernas uppföljningar av delmålen i sina respektive delårsrapporter. Några av våra iakttagelser är:

- Likt tidigare år, finns det fortfarande brister med styrelsens och nämndernas indikatorer. Flera indikatorer är otydligt formulerade och det är svårt att förstå vad indikatorerna mäter. För vissa indikatorer är det också svårt att förstå på vilket sätt indikatorerna mäter delmålens resultat.
- Tidigare år har styrelsen och nämnderna bedömt resultatet för flera mål utan att det har funnits några mätningar av indikatorerna. Det har varit otydligt vad styrelsen och nämnderna utgått från i sina bedömningar. I uppföljningen av delmålen per augusti 2024 har styrelsen och nämnderna i huvudsak utgått från resultatet av indikatorerna när de har gjort sina bedömningar av delmålen. För de delmål där styrelsen och nämnderna inte följt upp några indikatorer, har styrelsen och nämnderna inte heller lämnat någon bedömning av målen.
- För vissa av fullmäktiges mål har styrelsen endast begränsat underlag för att kunna bedöma resultatet. För fullmäktiges mål om goda arbetsplatser och attraktiva arbetsgivare lämnar styrelsen ingen bedömning på grund av att endast 1 av 10 delmål följts upp per augusti. Regionstyrelsen har i sin egen delårsrapport endast följt upp 5 av 17 delmål. Hälso- och

sjukvårdsnämnden har följt upp 9 av 19 delmål. Folkhögskolestyrelsen har inte bedömt resultatet för något delmål.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsens bedömningar av resultaten för verksamheterna i större utsträckning än tidigare år utgått från redovisat resultat per augusti. Det finns dock fortfarande brister i styrelsens underlag, vilket försvårar möjligheten att avgöra i vilken grad styrelsens bedömningar är rimliga. Det finns en risk att underlagen inte ger tillräckliga förutsättningar för styrelsen att göra korrekta bedömningar.

Styrelsen bedömer att endast två av fullmäktiges mål kommer vara helt uppfyllda vid årets slut. Styrelsen bedömer att fyra mål delvis kommer vara uppfyllda. Det finns en risk att styrelsen varit för optimistisk i sin bedömning av resultaten. Vi instämmer inte med styrelsen att målet om tillgänglig vård kommer vara uppfyllt vid årets slut. Vi är tveksamma till att styrelsen följt upp fullmäktiges intentioner med målet. Vi anser att resultaten för verksamheterna är svaga.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet på kort och lång sikt. Begreppet har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsmässigt perspektiv. I februari 2023 beslutade fullmäktige om en riktlinje för god ekonomisk hushållning. Enligt fullmäktige innebär god ekonomisk hushållning en uthållig ekonomi över tid där ekonomiska överskott tillsammans med hög målfyllelse i verksamheten säkerställer att regionens invånare erhåller tjänster av hög kvalitet och tillgänglighet idag och i framtiden.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning i delårsrapporten utgår från de tre finansiella mål och sju verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om i regionplanen för år 2024. I delårsrapporten bedömer styrelsen att inget av de finansiella målen kommer att uppfyllas vid årets slut. För verksamhetsmålen bedömer styrelsen att två mål uppfylls och fyra mål uppfylls delvis. För ett mål gör styrelsen ingen bedömning på grund av för litet underlag.

Styrelsen bedömer sammantaget att regionen inte kommer att uppnå en god ekonomisk hushållning. Enligt styrelsen var målfyllelsen blandad. Styrelsen bedömde att svaga ekonomiska resultat och höga investeringsnivåer hade påverkat målfyllelsen negativt för två av de finansiella målen.

I tabellen redogör vi för styrelsens bedömningar av resultaten för de finansiella målen.

Finansiellt mål	Regionstyrelsen prognos för måluppfyllelsen vid årets slut	Regionstyrelsens bedömning
<p>Resultatmål</p> <p>Verksamhetens resultat ska uppgå till minst vad som krävs för att nå ett positivt balanskravsresultat samt över tid stärka den finansiella ställningen.</p> <p>År 2024 ska verksamhetens resultat vara minst 1,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.</p>	Minus 4,5 procent	Målet uppfylls inte
<p>Soliditetsmål</p> <p>Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska stärkas med ett långsiktigt mål på minst 20 procent till år 2040.</p> <p>År 2024 ska soliditet inklusive ansvarsförbindelse vara minst minus 14 procent.</p>	Minus 18 procent	Målet uppfylls inte
<p>Skuldsättningsmål</p> <p>Låneskulden ska över tid minska. Nyupplåning tillåts för att hantera likviditetsbehov på kort sikt, exempelvis för att finansiera tillfälligt höga investeringsutgifter.</p> <p>År 2024 bör den räntebärande låneskulden, exklusive pensionskulden, högst uppgå till 18 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.</p>	22 procent	Målet uppfylls inte

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från delårsrapport per augusti 2024, Region Västerbotten

Vår kommentar

Regionstyrelsen bedömer att regionen inte kommer att uppnå en god ekonomisk hushållning för år 2024. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen, att regionen redovisar ett stort negativt ekonomiskt resultat och har svaga resultat för verksamhetsmålen gör vi samma bedömning.

Vi instämmer med styrelsen om att inget av de finansiella målen kommer uppfyllas. Regionstyrelsen gör den samlade bedömningen att måluppfyllelsen är blandad för verksamhetsmålen. Vi konstaterar att brister i uppföljningen kan innebära en risk att styrelsen har varit för optimistisk i sin bedömning av målen. Vi anser att resultaten för verksamhetsmålen är svaga.

5. Uppföljning av rekommendationer år 2023

I tabellen nedan har vi sammanställt om regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2023 års granskning.

Rekommendationer 2023 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.	Nej	Styrelsen konstaterar själv att behoven av åtgärder är stora. Utifrån redovisningen i delårsrapporten är det svårt att bedöma vilka åtgärder hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen planerar att vidta. Det strukturella underskottet finns sannolikt kvar. Det räcker inte att hänvisa till att pensionskostnaderna kommer att minska kommande år. Det är inte hållbart att styrelsen och nämnderna år efter år bereder budgetar som nämnderna redan tidigt under året bedömer inte är möjliga att klara.
Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.	Nej	Analyserna i delårsrapporten är för översiktliga. Det framgår inte tydligt av delårsrapporten vilka åtgärder som regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit och effekter av dessa. Det är svårt att utifrån analysen avgöra hur stort underskottet är om man bortser från tillfälligt höga pensionskostnader eller hur stort behovet av åtgärder är inför kommande år.
Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut. Se till att det finns underlag som är mätbara och resultat som är möjliga att utvärdera.	Nej	Det är positivt att bedömningarna av fullmäktiges verksamhetsmål i större utsträckning utgått från redovisat resultat per augusti. Det finns dock fortfarande brister i styrelsens underlag och redovisning som försvårar möjligheten att göra korrekta bedömningar av resultaten.
Säkerställ tillräcklig insyn och kontroll över kapitalförvaltningen. Se till att risker inte tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda.	-	Revisorerna kommer att göra en fördjupad granskning under slutet av år 2024 av regionstyrelsens kontroll över kapitalförvaltningen. Ingen bedömning görs därför i samband med granskningen av delårsbokslutet.

Vår kommentar

Bristerna som identifierades i granskningen av delårsrapporten per augusti 2024 kvarstår i stora delar.

6. Svar på revisionsfrågor

Nedan ger vi svar på våra revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Är de redovisade resultaten i delårsrapporten förenliga med fullmäktiges mål?	Nej. Vår bedömning utgår från att regionstyrelsen prognostiserar ett underskott för regionen med 700 miljoner kronor. Styrelsen bedömer också att inget av de tre finansiella målen kommer att vara uppfyllda vid årets slut. Styrelsen bedömer att endast två av sju verksamhetsmål kommer vara helt uppfyllda vid årets slut.
Kommer balanskravet efterlevas vid årets slut?	Nej. Regionstyrelsen prognosticerar ett negativt balanskravsresultat på 1 210 miljoner kronor.
Utgör delårsrapporten ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål?	Delvis. Delårsrapporten utgör ett vederhäftigt underlag för att bedöma de finansiella målen. Däremot finns det fortfarande brister i styrelsens underlag och redovisning som påverkar styrelsens förutsättningar att göra korrekta bedömningar av fullmäktiges verksamhetsmål.
Har styrelsen säkerställt att förvaltningsberättelsen i delårsrapporten följer krav utifrån lagstiftning och normering?	Ja.
Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Nej.

Rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten av varför genomförda åtgärder för ekonomi i balans inte varit tillräckliga. Av analysen bör det framgå vilka konkreta åtgärder som krävs för att uppnå faktiska effekter på det ekonomiska resultatet.
- Säkerställ att det finns tillräckliga underlag för att bedöma resultaten för verksamhetsmålen vid årets slut samt att underlagen har tillräcklig kvalitet.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av verksamhetsmålen. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut.

Umeå den 4 november 2024

Malin Hedlund
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Ingrid Lindberg
Certifierad kommunal revisor

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Petra Segerbrant
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten